

A wide river flows through a landscape at sunset. The sky is filled with soft, colorful clouds in shades of orange, pink, and blue. On the left bank, there are bare trees and reeds. In the middle of the river, a small boat is visible, and a red navigational marker stands in the water. The overall scene is calm and scenic.

DE WATEROPGAVE

EUROPESE RICHTLIJNEN OF NEDERLANDS WENSDENKEN?

OOST-NEDERLAND

DOOR: GEESJE ROTGERS, AGRIFACTS

PROGRAMMA

- Oppervlaktewater – nutriënten vervuilde gebieden
  - Waterdoelen EU en NL
  - Waterschappen hebben zaken onvoldoende op orde
  - Waar zit het grootste knelpunt in regio Oost?
- Grondwater – nitraatvervuilde gebieden
  - Beoordeling EU en NL
  - Overheid heeft zaken onvoldoende op orde

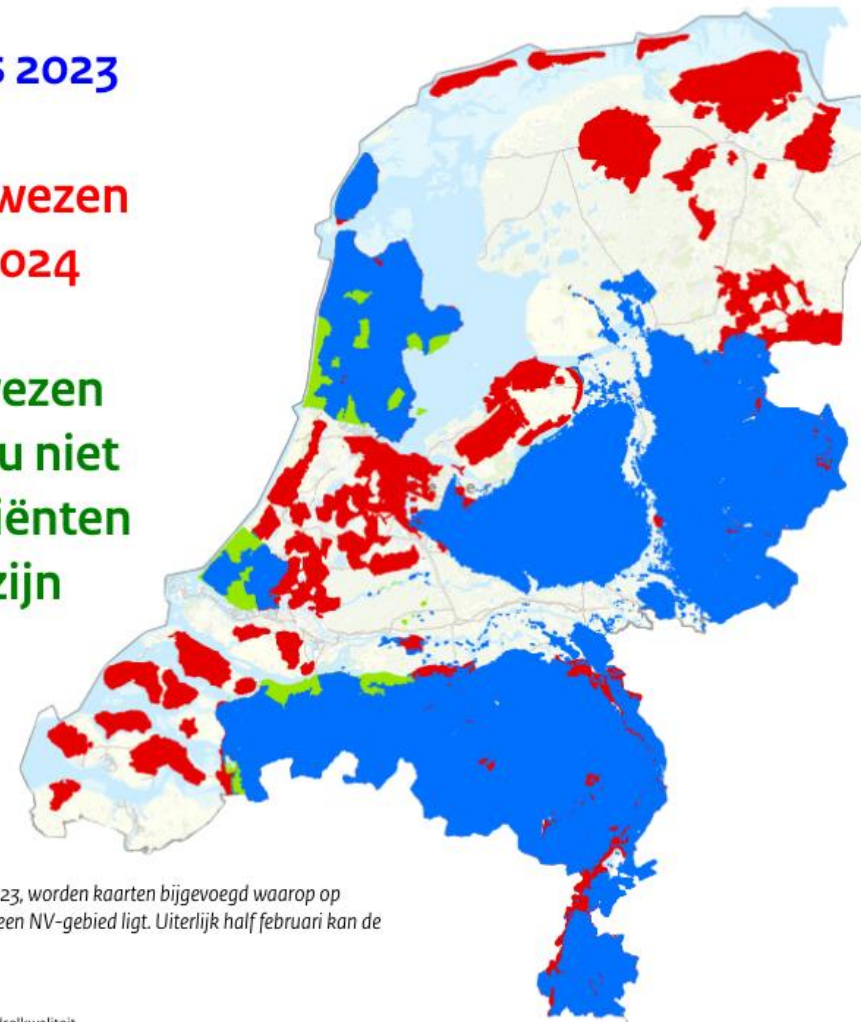

NUTRIËNTEN VERONTREINIGDE GEBIEDEN 2024

60% NEDERLAND
INGEKLEURD

Nutriënten verontreinigde gebieden Nederland per 2024

- **Aangewezen gebieden sinds 2023**
- **Nieuwe aangewezen gebieden per 2024**
- **Eerder aangewezen gebieden die nu niet meer met nutriënten verontreinigd zijn**

Bij de nog te publiceren regeling in december 2023, worden kaarten bijgevoegd waarop op perceelsniveau te zien is of betreffend perceel in een NV-gebied ligt. Uiterlijk half februari kan de boer dit ook raadplegen op [Mijnpercelen.nl](https://mijnpercelen.nl).

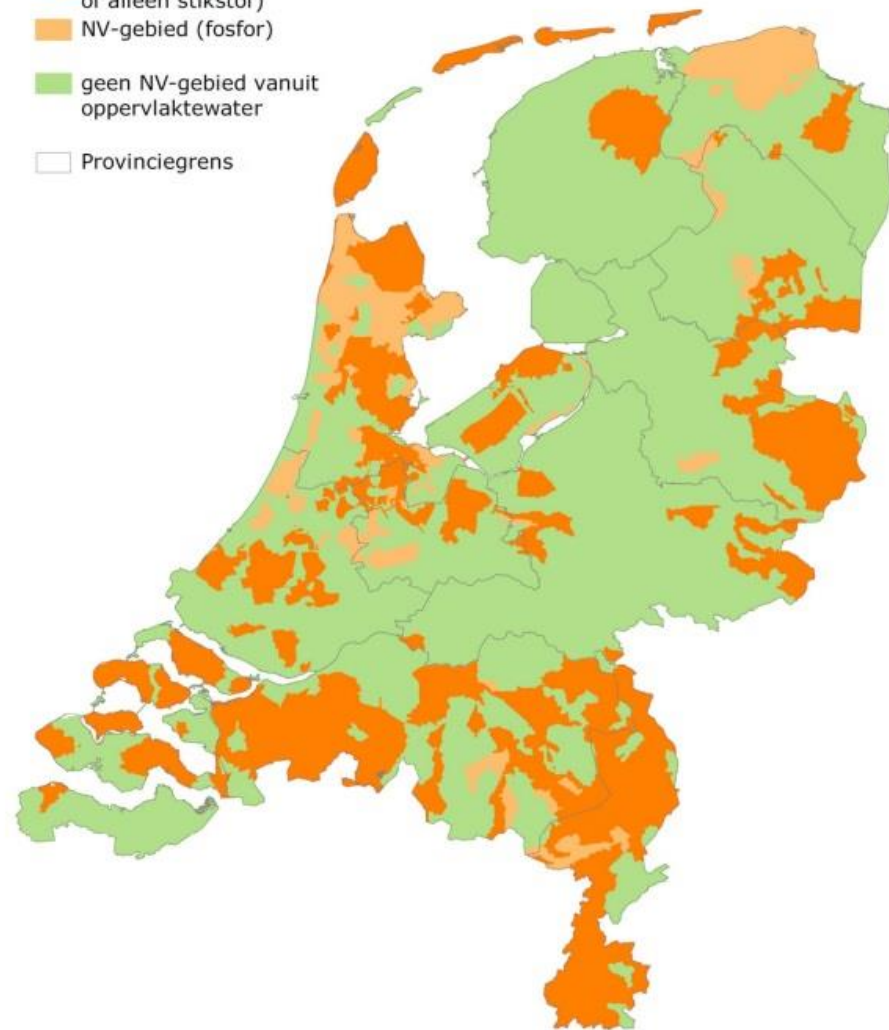
A scenic landscape featuring a calm canal that reflects the sky and clouds. The sky is a vibrant blue with scattered white and grey clouds. The sun is setting on the right side of the frame, creating a warm, golden glow. In the background, a traditional barn with a gabled roof is visible. The foreground is dominated by lush green vegetation, including tall grasses and reeds along the canal banks. The overall atmosphere is peaceful and serene.

HET OPPERVLAKTEWATER

STIKSTOF EN/OF FOSFOR

Nutriënten Verontreinigde gebieden vanuit oppervlaktewater (NV-gebied)

- NV-gebied (stikstof en fosfor, of alleen stikstof)
- NV-gebied (fosfor)
- geen NV-gebied vanuit oppervlaktewater
- Provinciegrens

OPPERVLAKTEWATER - EUROPESE KRW-DOELEN (KADERRICHTLIJN WATER)

- de lidstaten dragen er zorg voor dat voor oppervlaktewateren de **best mogelijke ecologische en chemische toestand** wordt bereikt die haalbaar is, gezien de redelijkerwijs niet te vermijden effecten vanwege de aard van de menselijke activiteiten of verontreiniging;

ECOLOGISCHE /
BIOLOGISCHE
TOESTAND

Macrofauna (slakjes,
insectenlarven, bodemdiertjes)

Vissen

Waterplanten

CHEMISCHE TOESTAND

- Het oppervlaktewater in Nederland moet voldoen aan normen voor 33 Europees vastgestelde stoffen en de Nederlandse lijst met stofnormen.
  - Gewasbeschermingsmiddelen
  - Chemische stoffen uit de industrie
  - Stoffen: zink, zilver, selenium, kobalt, uranium
- **Stikstof (nitraat) en fosfor staan niet op de lijst!**
Waterschappen stellen hiervoor zelf normen vast.

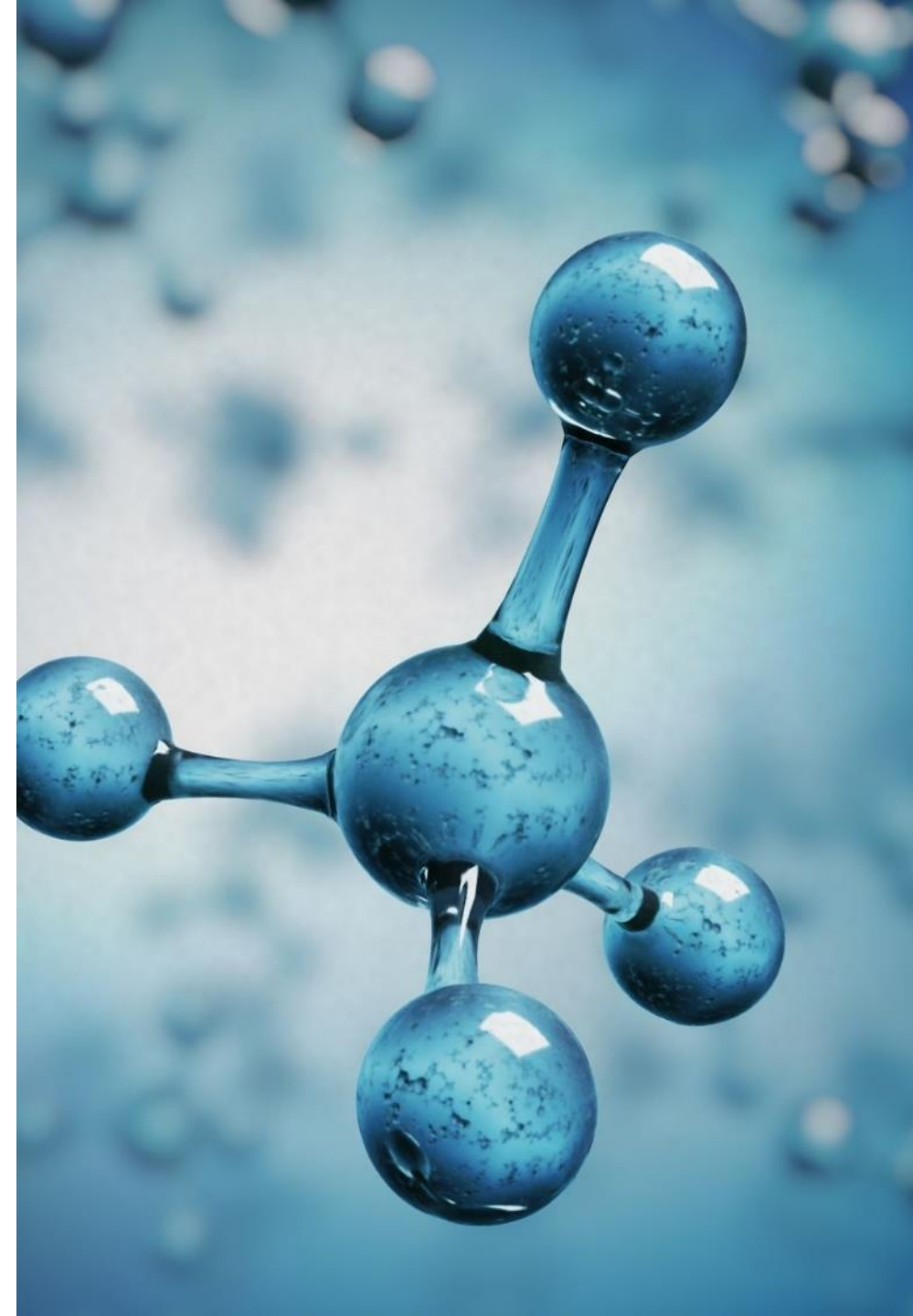

2021: HOE STAAT HET MET DE VOORTGANG VAN DE KADERRICHTLIJN WATER IN NEDERLAND?

BRON: KENNISCENTRUM EUROPA DECENTRAAL

1. Met de voorgenomen maatregelen zal in 2027 in ca. 75% van de regionale wateren worden voldaan aan de norm voor nutriënten (stikstof of fosfor).
2. Voor de biologische normen wordt het doelbereik in 2027 geschat tussen 40 en 65%.
3. Voor een aantal chemische stoffen zal in 2027 nog niet voldaan worden aan de KRW-normen.

DE STAAT VAN HET REGIONALE OPPERVLAKTEWATER IN 2021 VERSUS DEC 2023

Volgens Europees Kenniscentrum liggen veel wateren op koers

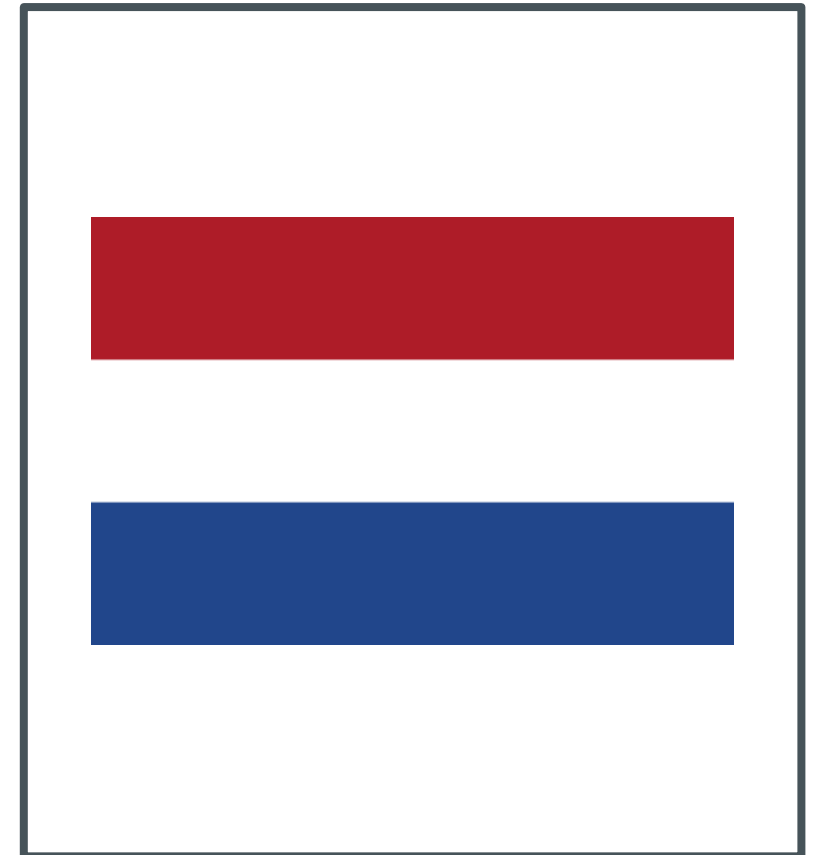
- Met de voorgenomen maatregelen zal in 2027 in ca. 75% van de regionale wateren worden voldaan aan de norm voor nutriënten (stikstof of fosfor). Op basis gegevens 2020/2021.
- Europa kijkt naar het 'verwacht doelbereik' in 2027

December 2023: Minister Piet Adema kleurt groot deel platteland in als NV-gebied

- Minister Adema maakt zijn kaartje op basis van meetdata over de jaren 2020 – 2022
- Adema houdt geen rekening met al ingezette maatregelen en 'verwacht doelbereik 2027'

WAAROM WERKT LNV NIET MET GEGEVENS 'DOELBEREIK 2027'?

- LNV: "De Europese commissie heeft in de derogatiebeschikking aangegeven dat gekeken moet worden naar de huidige waterkwaliteit (zie ook artikel 1 uit de derogatiebeschikking: "gebieden die verontreinigd zijn")
- Volgens LNV kan niet vooruit gelopen worden op de toekomstige gemodelleerde waterkwaliteit als gevolg van genomen en nog te nemen maatregelen.
- Er was daarmee geen ruimte om te werken met een 'doelbereik 2027' gegevens."

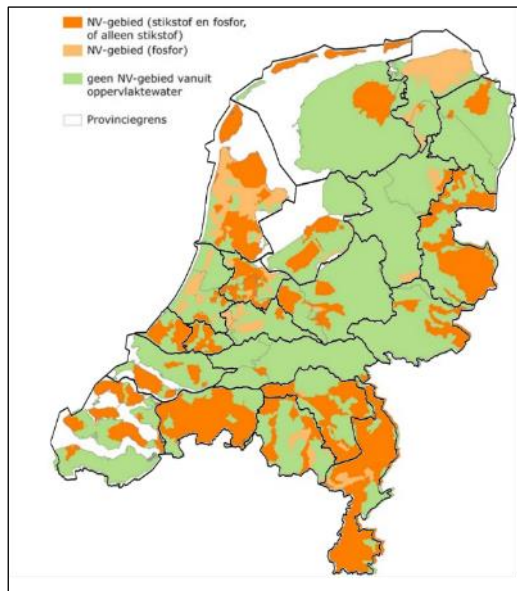

WAT ZEGT DE EUROPESE COMMISSIE IN DE DEROGATIEBESCHIKKING?

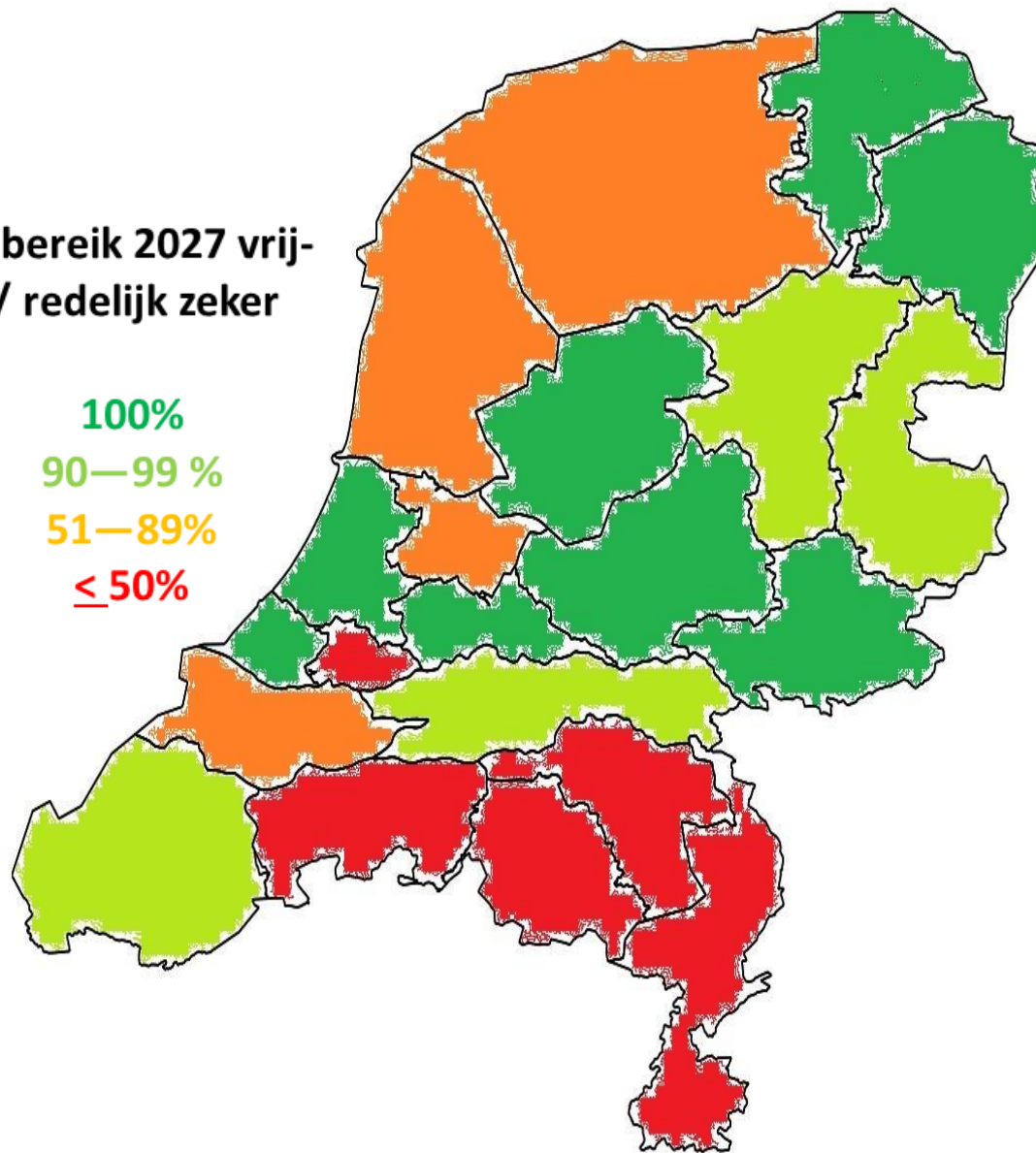
- (Overweging 22) Met name in met nutriënten verontreinigde gebieden is het noodzakelijk het 7e Nitraatactieprogramma en het addendum daarbij **aan te vullen met specifieke maatregelen** waarvan is erkend dat zij doeltreffend zijn bij het duurzaam nutriëntenbeheer op bedrijfsniveau en bij het verminderen van nutriëntenverliezen naar grondwater en zoet water
- De EU spreekt over het **halen van doelen** en het stellen van extra maatregelen.

DOELBEREIK 2027 MACROFAUNA F WATERSCHAP (DATASET 2020)

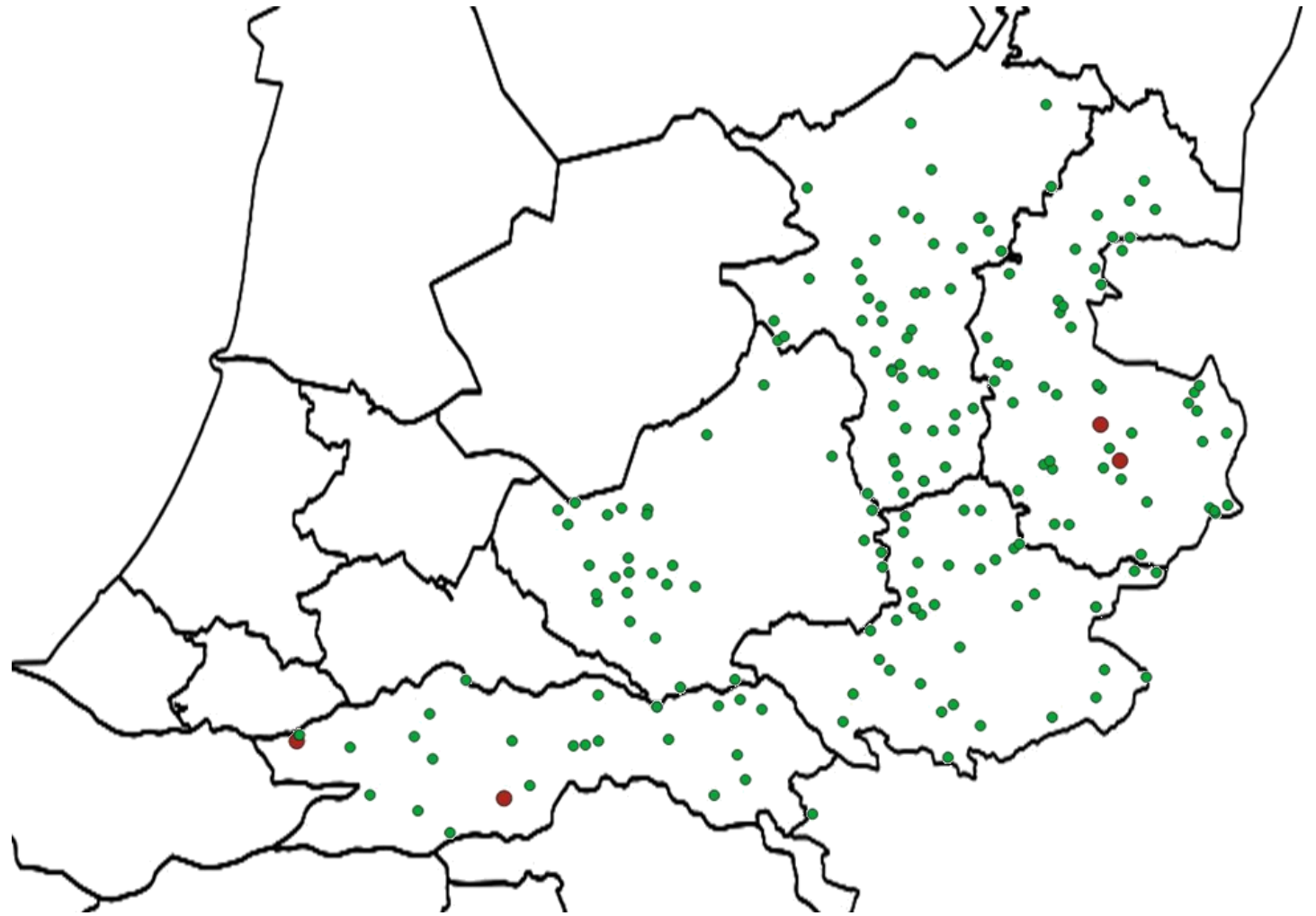
Doelbereik 2027 vrijwel / redelijk zeker

100%
90—99 %
51—89%
≤ 50%

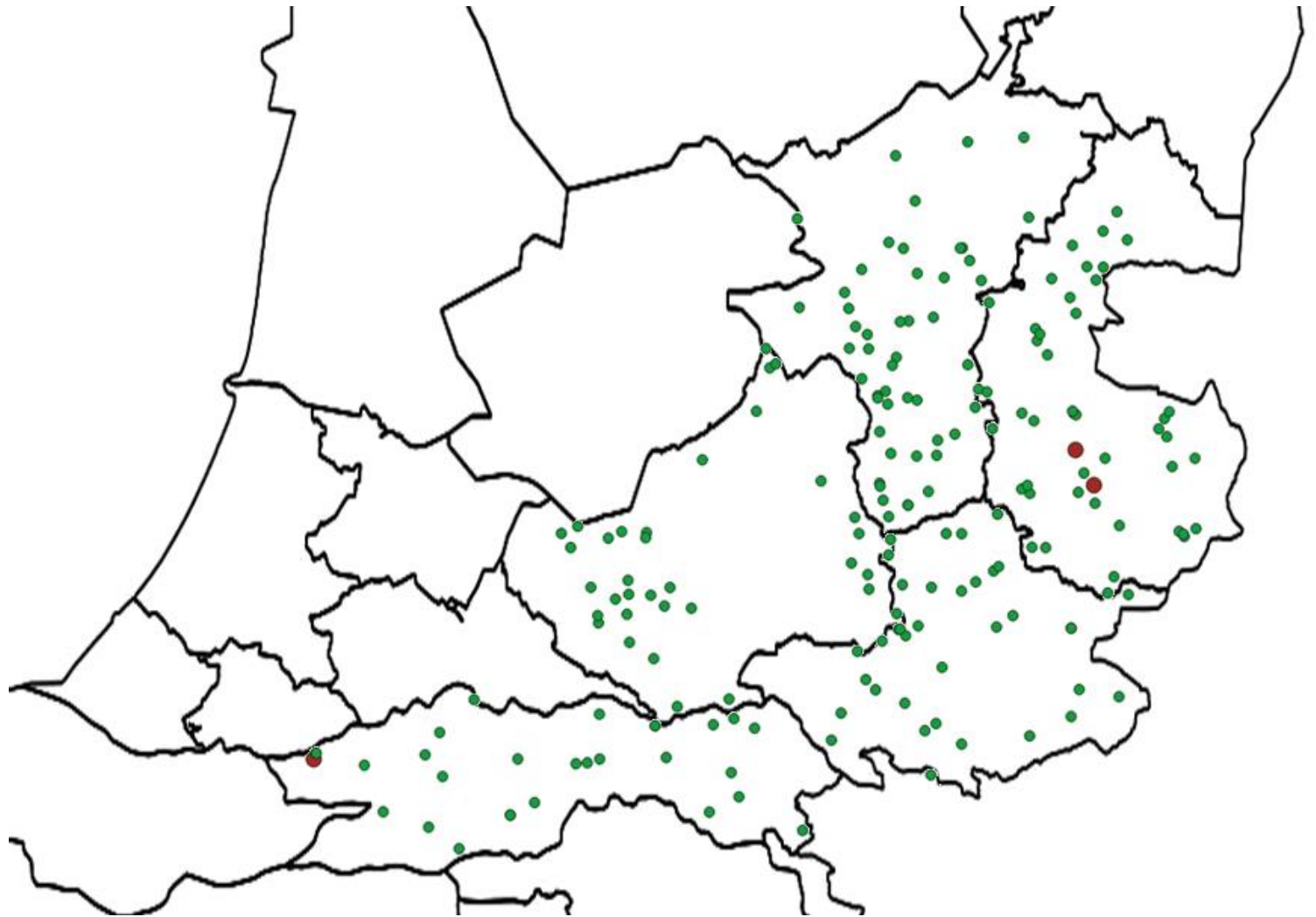
MACROFAUNA DOELBEREIK 2027 (DATA 2020)

- Vechtstromen:
Gammelkerbeek; Markgraven
- Rivierenland: Hoge Boezem;
Sloten Bommelerwaard West

WATERFLORA DOELBEREIK 2027 (DATA 2020)

- Vechtstromen:
Gammelkerbeek; Markgraven
- Rivierenland: Hoge Boezem

CONCLUSIES

De EU stuurt op het halen van ecologische doelen in 2027. Nederland stuurt op middelen (N- en P-metingen) in 2020 – 2022

Resultaat: Oók voor wateren die goed op koers liggen, volgt een extra pakket maatregelen. Veel ‘patiënten’ worden twee keer behandeld, terwijl één keer naar verwachting voldoende zou zijn.

A wide-angle photograph of a lush green pasture. A narrow canal or ditch runs diagonally from the left side towards the center. Numerous cows of various breeds, including black and white, brown and white, and solid brown, are scattered across the field. Some are standing, while others are lying down. In the background, there are trees, a few farm buildings, and a windmill under a clear sky.

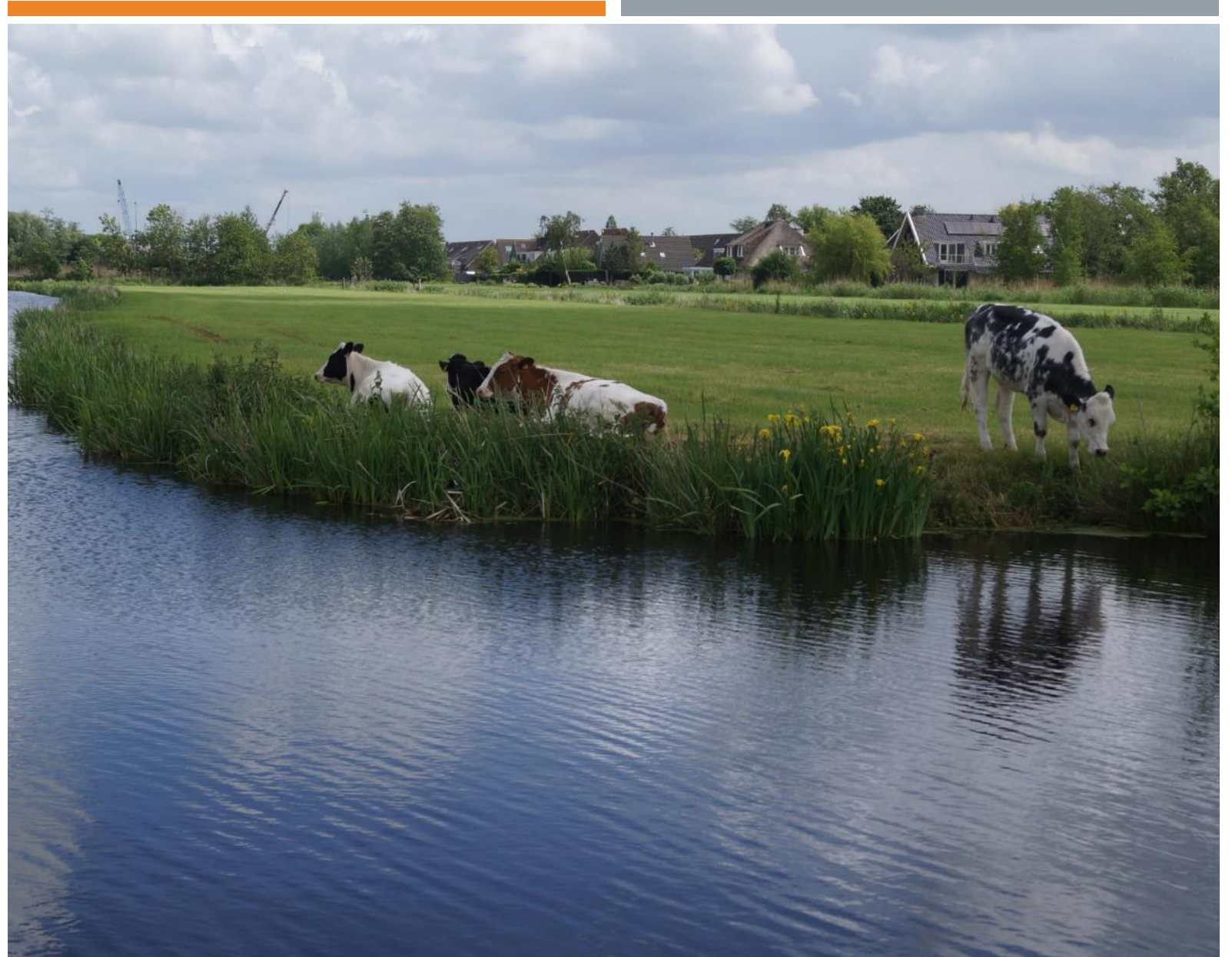
FOSFOR EN STIKSTOF
HET WATERSCHAP BEPAALT DE NORM

WATERSCHAPSNORMEN

- STOWA heeft maatlatten gemaakt voor alle watertypen: Bij welk watertype hoort welke ecologie? En wat zijn dan de stikstof- en fosfordoelen?
- Waterschappen mogen die doelen aanpassen aan de plaatselijke omstandigheden

OOSTVAARDERSPLASSEN

STIKSTOFNORM GEHAALD

WATERSCHAPSNORM:
< 9 MG N/L

WATERTYPE M14
(STOWA: < 1,3 MG N/L)

ZWANENWATER DUINEN NOORD
HOLLAND

FORSE NORMOVERSCHRIJDING

KOLONIE AALSCHOLVERS BIJ
MEETPUNT

WATERSCHAPSNORM:
< 1,3 MG N/L

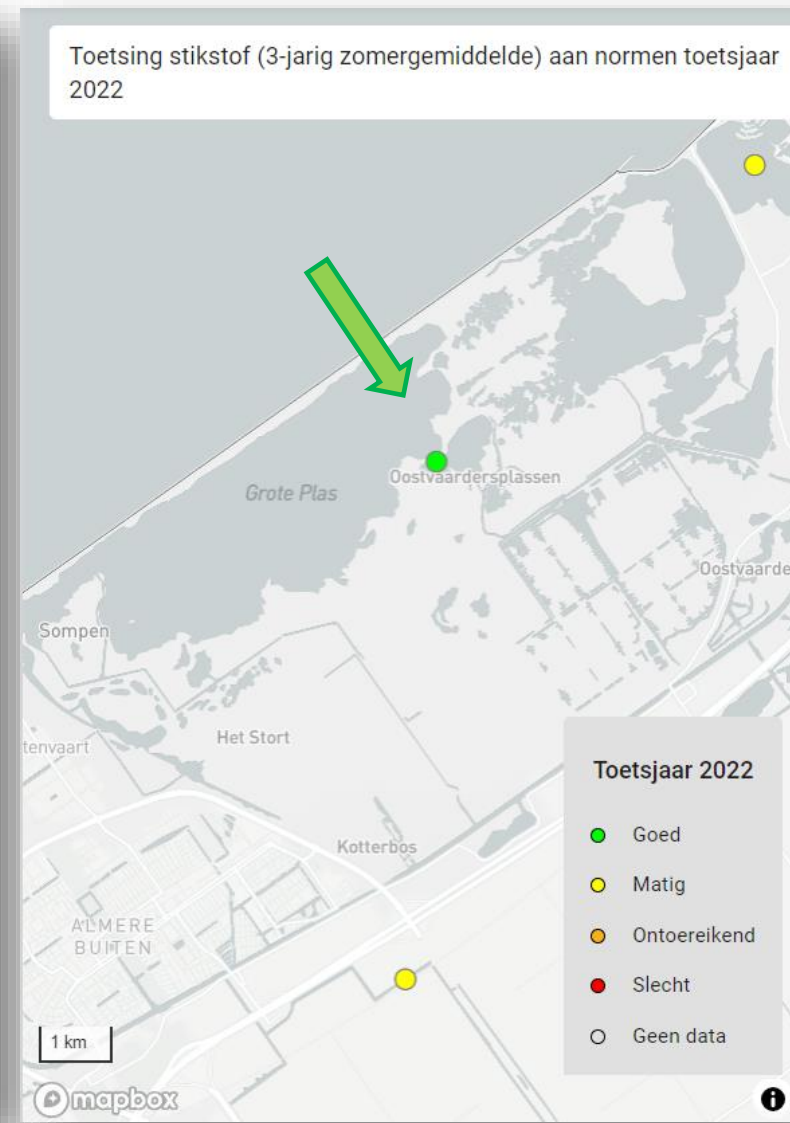
WATERTYPE M14
(STOWA: < 1,3 MG N/L)

IN DE KRW-MONITORING

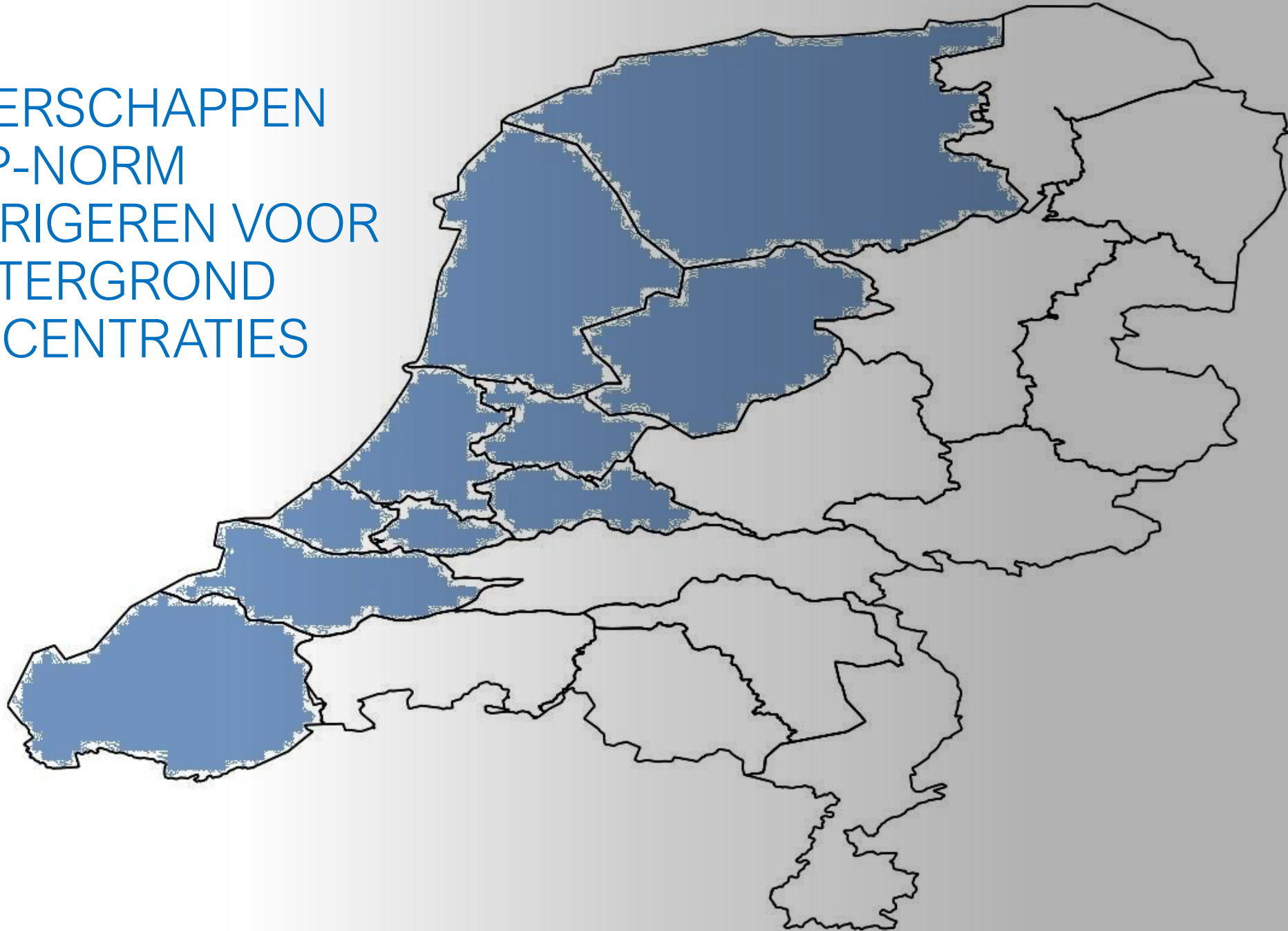
ZELFDE TYPE WATER (M14),

ZELFDE MEETWAARDEN

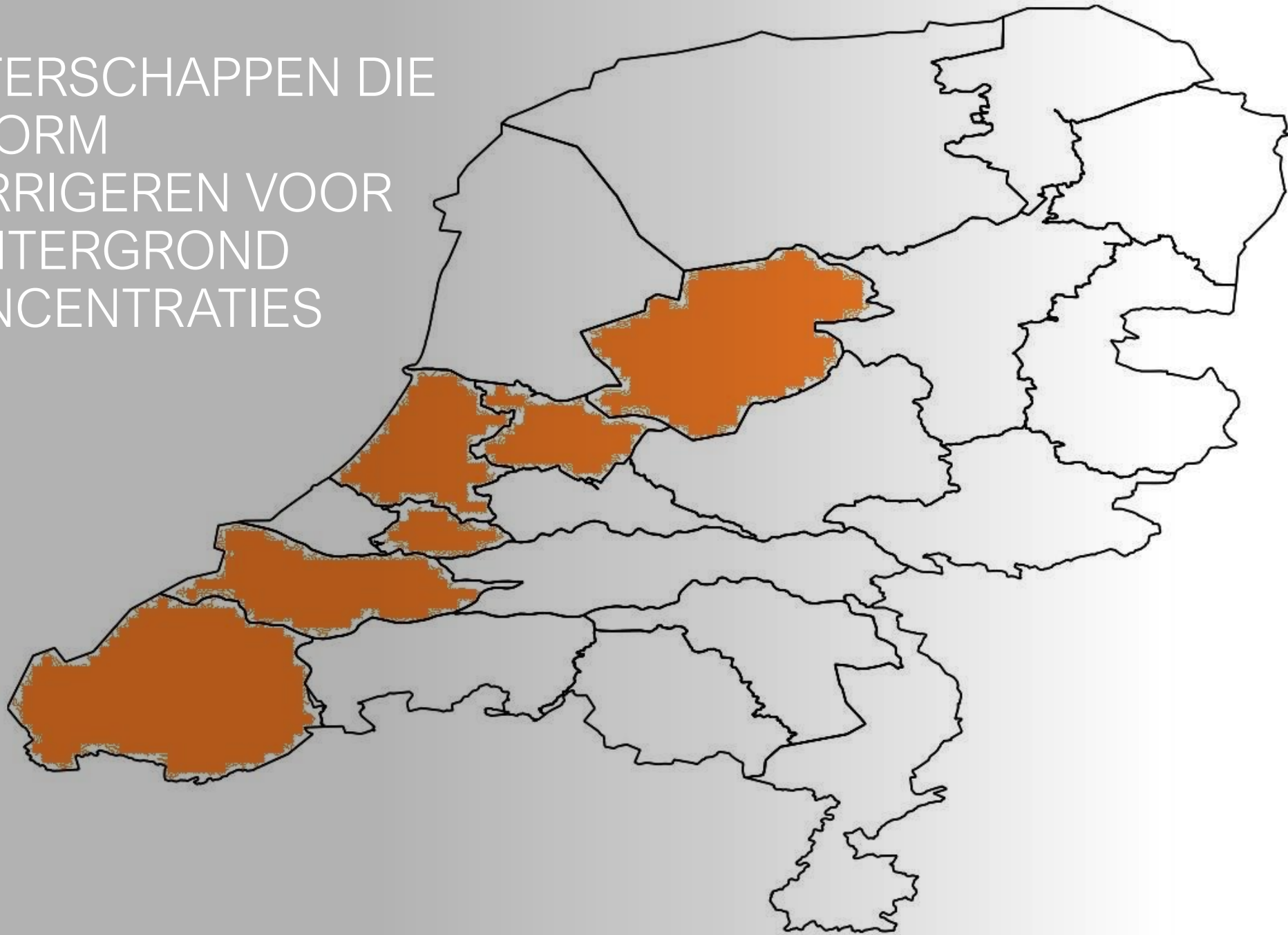
VERSCHILLENDE NORM

WATERSCHAPPEN
DIE P-NORM
CORRIGEREN VOOR
ACHTERGROND
CONCENTRATIES

WATERSCHAPPEN DIE
N-NORM
CORRIGEREN VOOR
ACHTERGROND
CONCENTRATIES

The background of the image is a vibrant blue, filled with numerous water droplets and splashes. In the foreground, there are two prominent water splashes, one on the left and one on the right, with several smaller droplets rising from them. The overall effect is a sense of dynamic movement and freshness. The text is overlaid on the right side of the image, in a clean, white, sans-serif font.

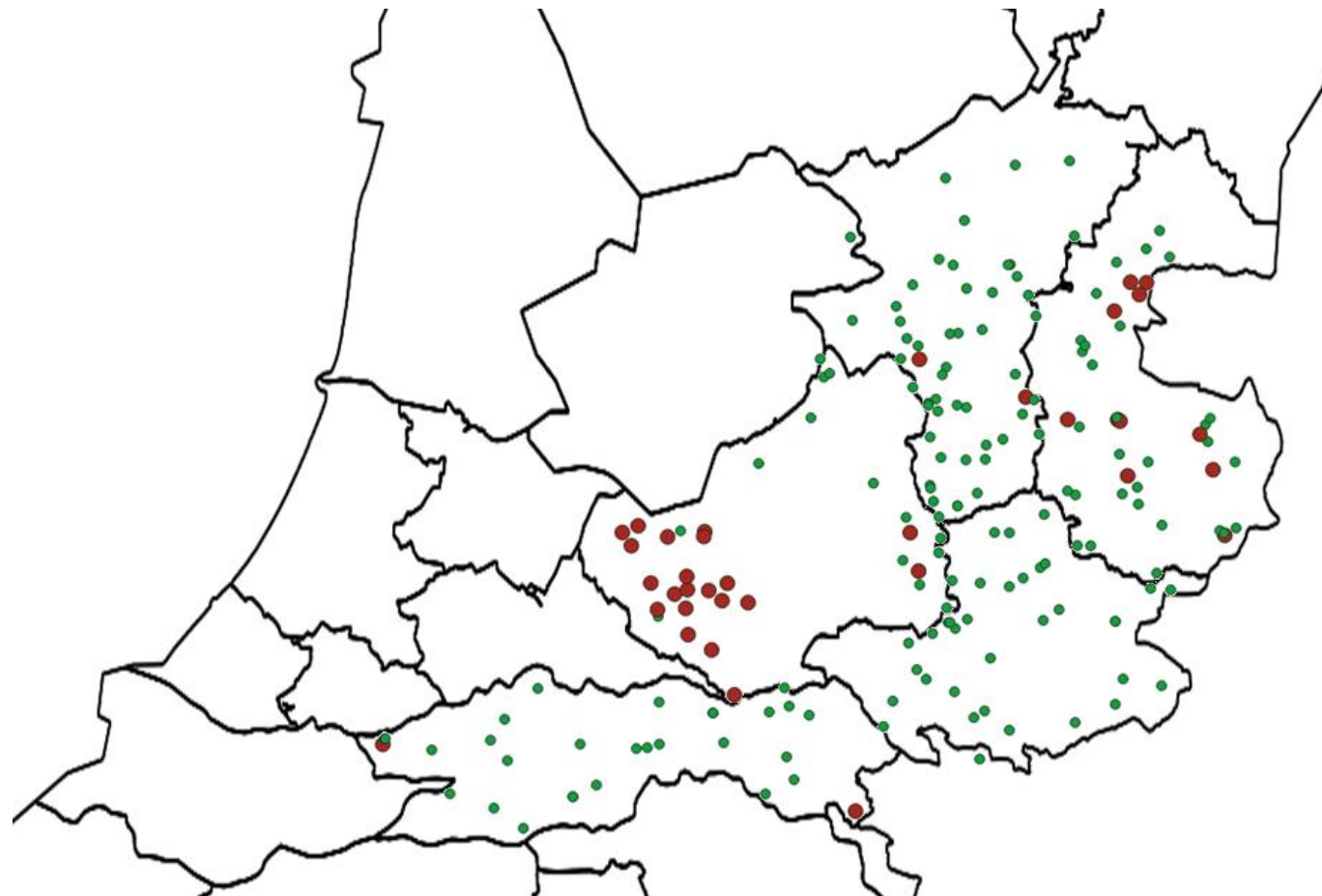
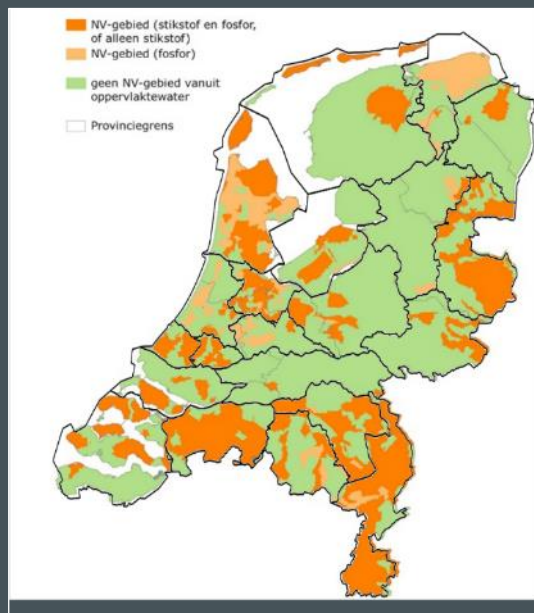
WATERSCHAPPEN
KIEZEN SOMS VOOR
ONHAALBARE
NORMEN

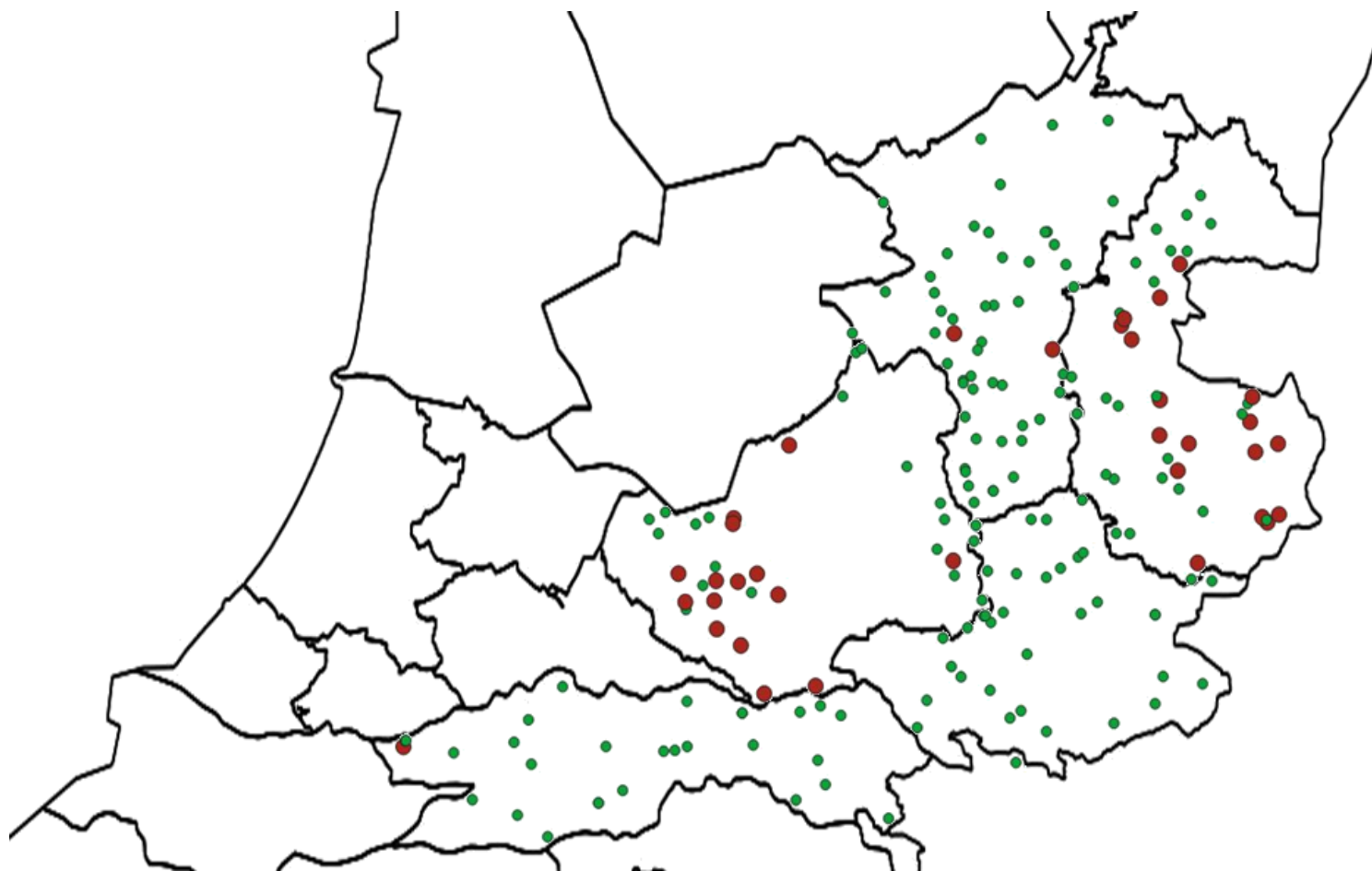

DATASET 2020

FOSFOR DOELBEREIK 2027

T.O.V.
WATERSCHAPSNORM

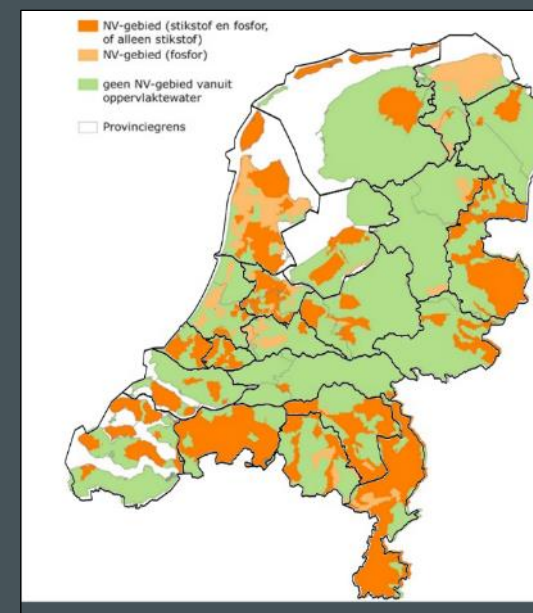

DATASET 2020

STIKSTOF
DOELBEREIK 2027

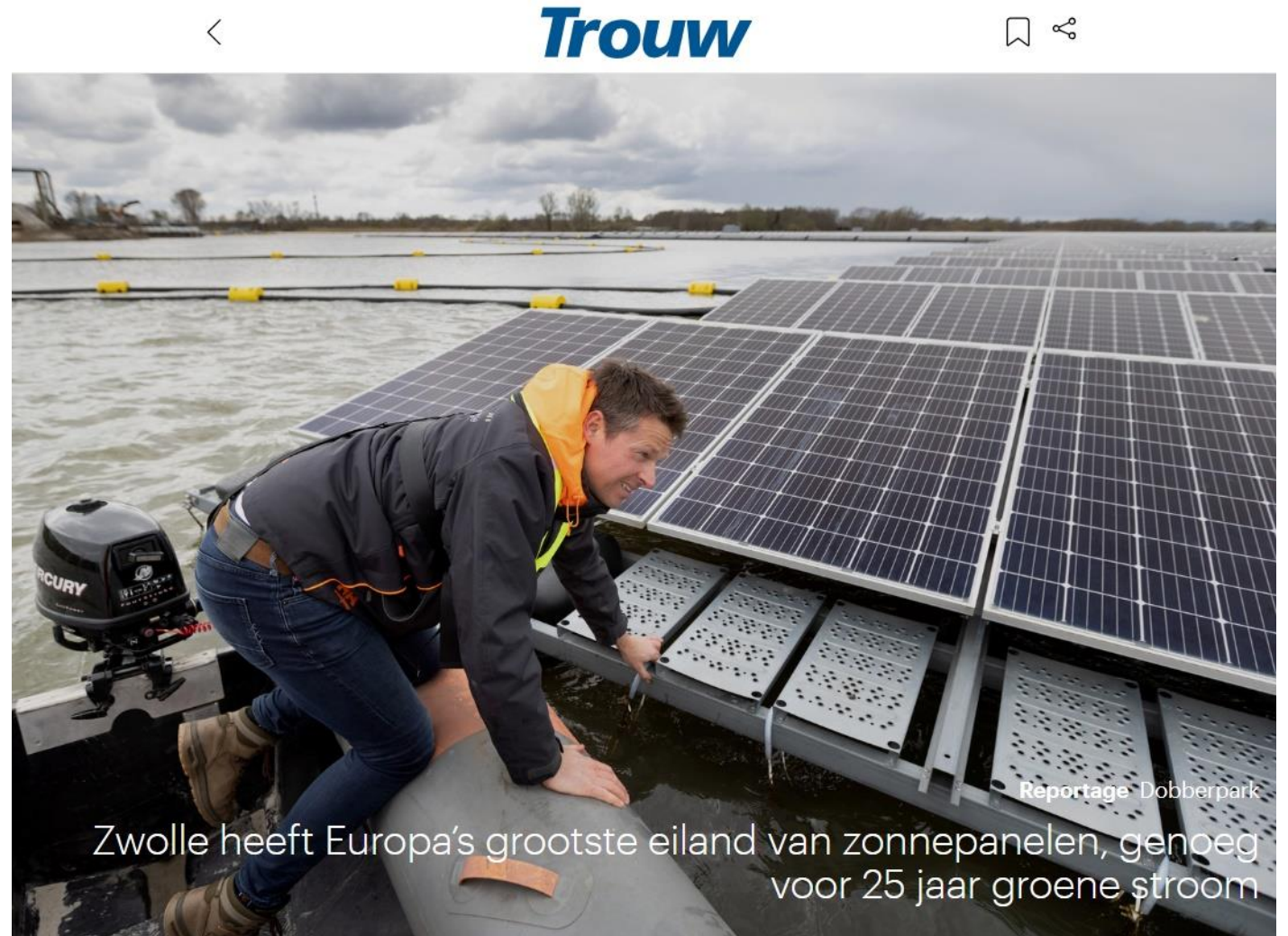
T.O.V.
WATERSCHAPSNORM

OVERIJSSELSE DELTA

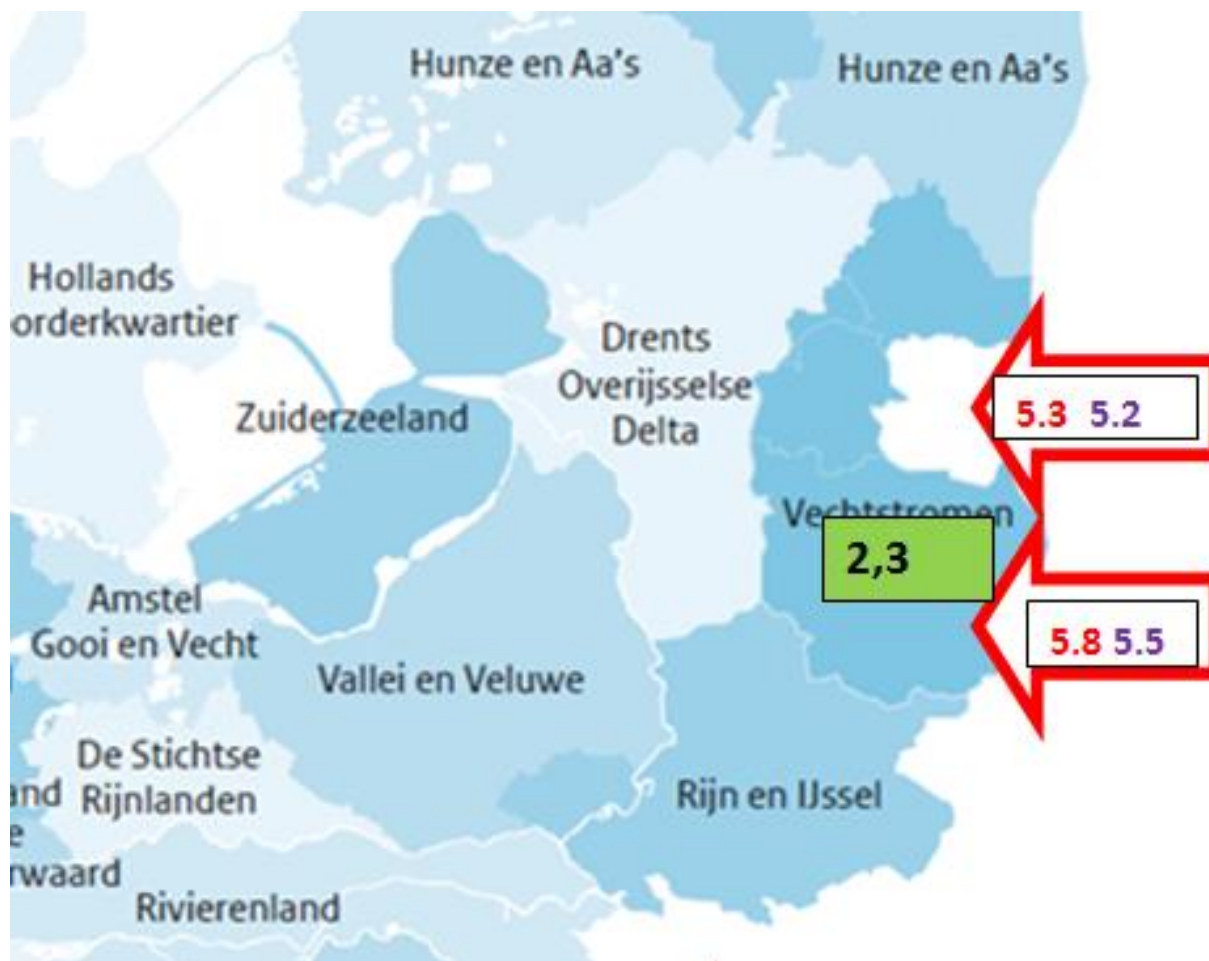
- Overijsselse Vecht
- Bomhofplas

Bomhofplas heeft zeer scherpe norm (0,09 mg N/l)

VECHTSTROMEN

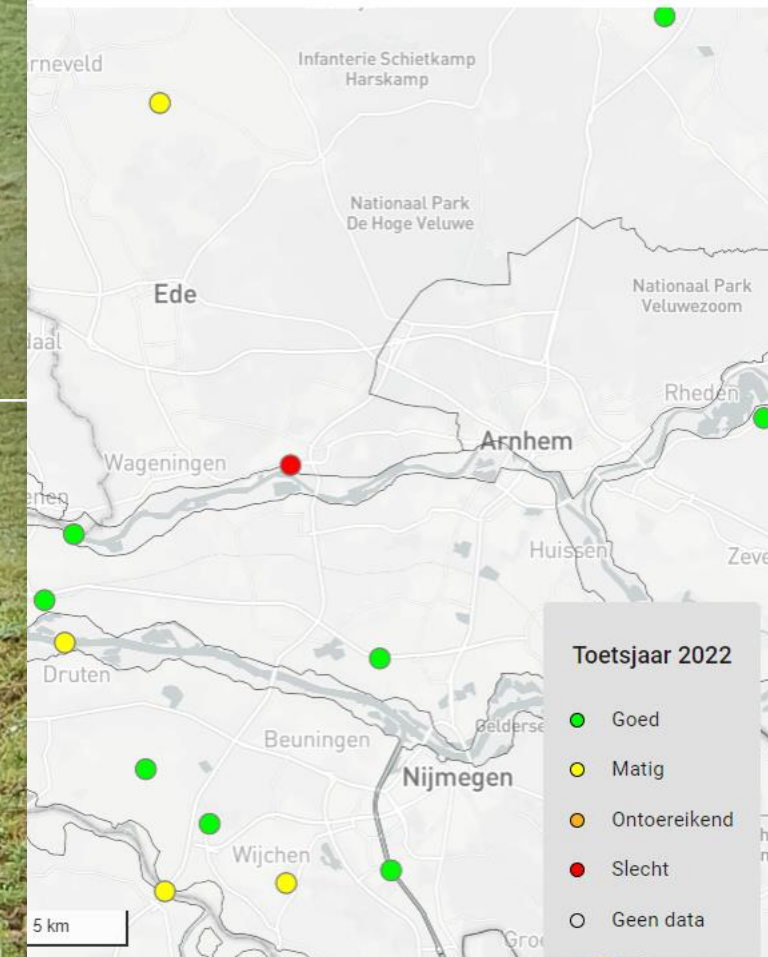
ONHAALBARE
NORMEN
VANWEGE
INSTROOM

VALLEI EN VELUWE

HET STIKSTOF-MYSTERIE VAN DE HEELSUMSE BEEK

Toetsing stikstof (3-jarig zomergemiddelde) aan normen toetsjaar 2022

NORM SOMS AL OVERSCHREDEN DOOR NATUURLIJKE KWEL
VANUIT DE ONDERGROND

STIKSTOF
(AMMONIUM)

FOSFOR

VERANTWOORDELIJKHEID WATERSCHAPPEN

1. Vanuit welke bron komt welke hoeveelheid stikstof en fosfor? Bronnenanalyse voor alle KRW-waterlichamen geeft dit inzicht.
2. Bronnenanalyse geeft kwantitatief inzicht in de achtergrondbelasting (waar je geen invloed op hebt) per KRW-waterlichaam.
3. Per KRW-waterlichaam toetsen of het gestelde stikstof- en fosfordoel reëel zijn.
4. KRW-doelen aanpassen in gebieden waar de achtergrondconcentraties nabij of zelfs hoger liggen dan de huidige KRW-doelen.

WAT GAAT ER MIS BIJ WATERSCHAPPEN?

- Juli 2016: bronnen onvoldoende in beeld. Onderbouwing N- en P-norm ontbreekt te vaak. Moties aangenomen in Tweede Kamer om 'bronnen' en 'normen' op orde te maken.
- Februari 2024: Menig waterschap heeft 'bronnen' en 'onderbouwing N- en P-normen' onvoldoende op orde.
- Sommige waterschappen zeggen dat het een politieke keuzes is om vast te houden aan onhaalbare normen
- Het doel (de ecologie!) is op grote schaal uit het oog verloren

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

“Je wilt weten uit welke bron welke hoeveelheid nutriënten komt [...] Tussen waterschappen zijn er verschillen in hoe bronnenanalyses zijn uitgevoerd. Lang niet alle waterschappen hebben ze uitgevoerd of in hetzelfde jaar uitgevoerd”

“Het ministerie van LNV is verantwoordelijk voor de kaarten, wij zijn als Unie van Waterschappen niet verantwoordelijk”

ENKELE CITATEN UIT TECHNISCHE BRIEFING UNIE VAN WATERSCHAPPEN (JANUARI 2024)

Waterschappen hebben na 7 jaar hun zaken nog niet op orde

- Bronnenanalyses verschillend of niet uitgevoerd
- Waterschapsnormen voor N- en P- te vaak onvoldoende (niet) onderbouwd
- De **absolute hoeveelheid** die de landbouw verliest naar het water is relevant. Waterschappen hebben die gegevens niet landelijk beschikbaar.
- Unie van Waterschappen kijkt weg: “Het is niet ons beleid”.

Adema leunt op gemankeerde data waterschappen

Ingekleurd zijn gebieden:

- Waar de waterschapsnorm wordt overschreden in 2020-2022
- Waar >19% aandeel is van de landbouw, volgens globale bronnenanalyse 2010-2013 WUR, waarin onzekerheden groot zijn.

OOST-NEDERLAND

HET GROOTSTE PROBLEEM VOOR HALEN KRW-DOELEN?

GROOT PROBLEEM HALEN KRW-DOELEN ZIT BIJ ZWARE METALEN ('ONE OUT ALL OUT')

Waterschappen Oost-Nederland

- Seleen
- Kobalt
- Zilver
- Arseen
- Ammonium

Wat is er aan de hand?

- Massaal aantal normoverschrijdingen
- Geen (nauwelijks) vooruitgang
- Doelbereik 2027: in hoge mate onzeker
- Focus: geen (weinig)

**Specifieke verontreinigende stoffen
die de norm overschrijden**

	Toestand				Doelbereik 2027
	2009	2015	2021	2023	
arseen					onzeker
kobalt					onzeker
seleen					onzeker
zilver					onzeker
zink					onzeker

KRW-FACTSHEETS (MONITORING)

ACHTERGRONDBELASTING, UIT DE LANDBOUW OF ERGENS ANDERS VANDAAN?

- Waterschappen hebben bronnenanalyse voor zware metalen en ammonium in hoge mate niet op orde
- Grondwater lijkt grote bijdrage te leveren aan normoverschrijding in oppervlaktewater. Zout water: zilver, boor en arseen. Zoet water: barium, kobalt en arseen.
- De (historische) landbouw kan een bron zijn
- Industriële lozingen (uit het verleden) kunnen een bron zijn
- We weten het allemaal niet
- Norm is vaak niet gecorrigeerd voor de achtergrondbelasting

---

CONCLUSIES

Waterschapsnormen geregeld onvoldoende onderbouwd (bronnen onvoldoende in beeld)

Het stellen van onhaalbare N / P- doelen kan een politieke keuze zijn van een waterschap

De normen en herkomst van zware metalen verdient aandacht (vanwege 'one out all out'-principe)

GRONDWATER

R-01326

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

www.rivm.nl
030 27 491 11

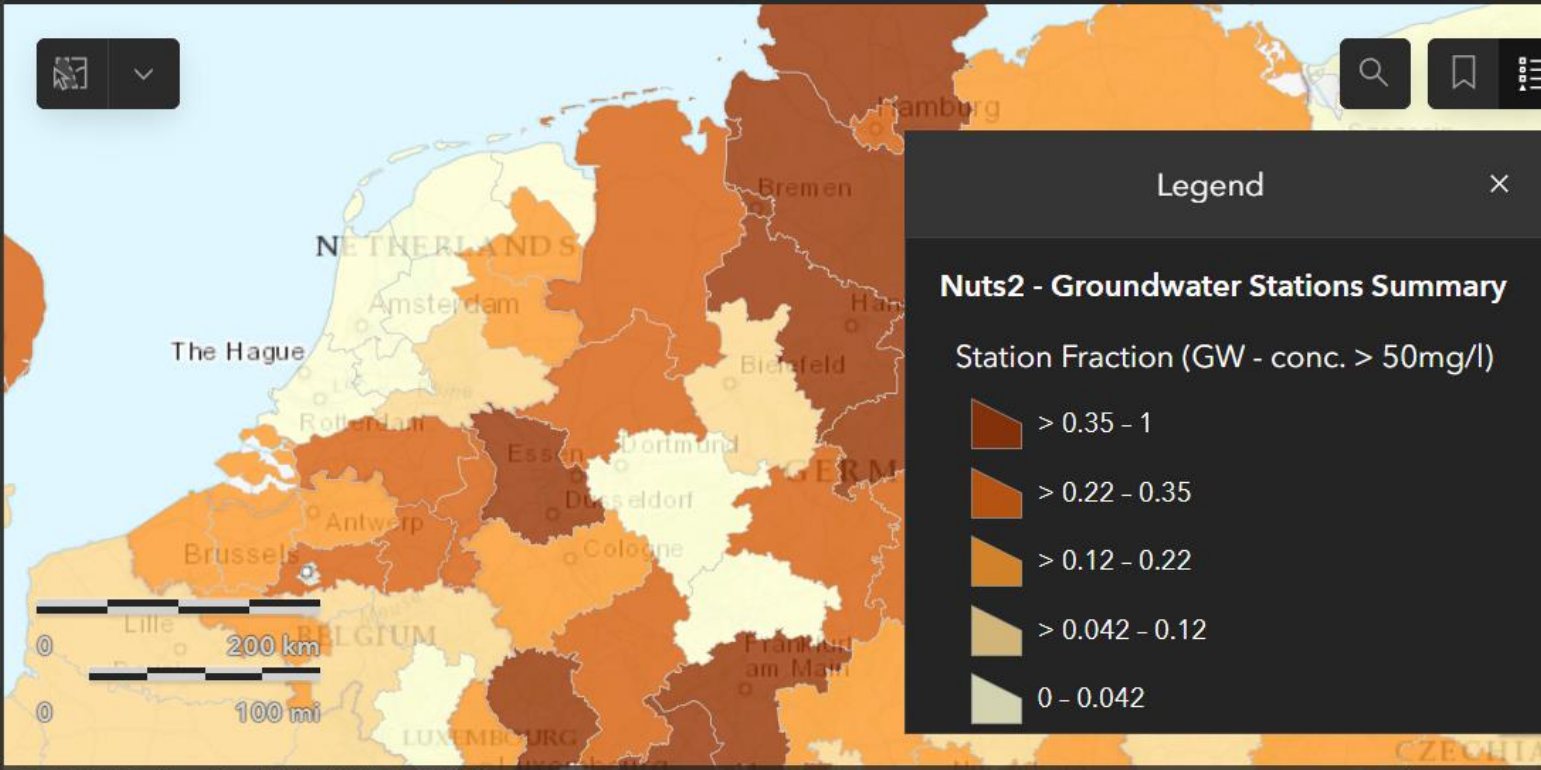

NITRATES DIRECTIVE - Reporting Period 7 (2016-2019)

An Exploratory Dashboard by Joint Research Centre of European Commission

Groundwater Monitoring Stations Map

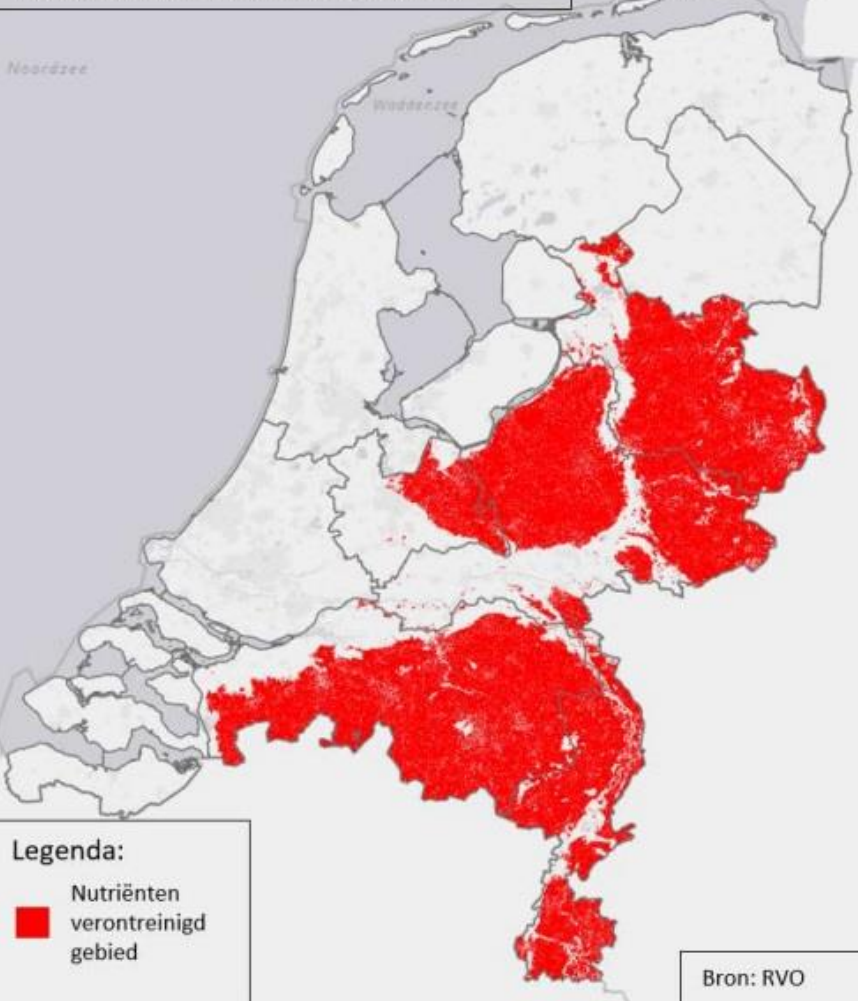
Esri, HERE, Garmin, FAO, NOAA, USGS

Powered by

This map displays fractions of groundwater monitoring stations with concentration above 50 mg/l over administrative hierarchy (GISCO-EUROSTAT). Stations by class concentrations are displayed at regional geographic scale.

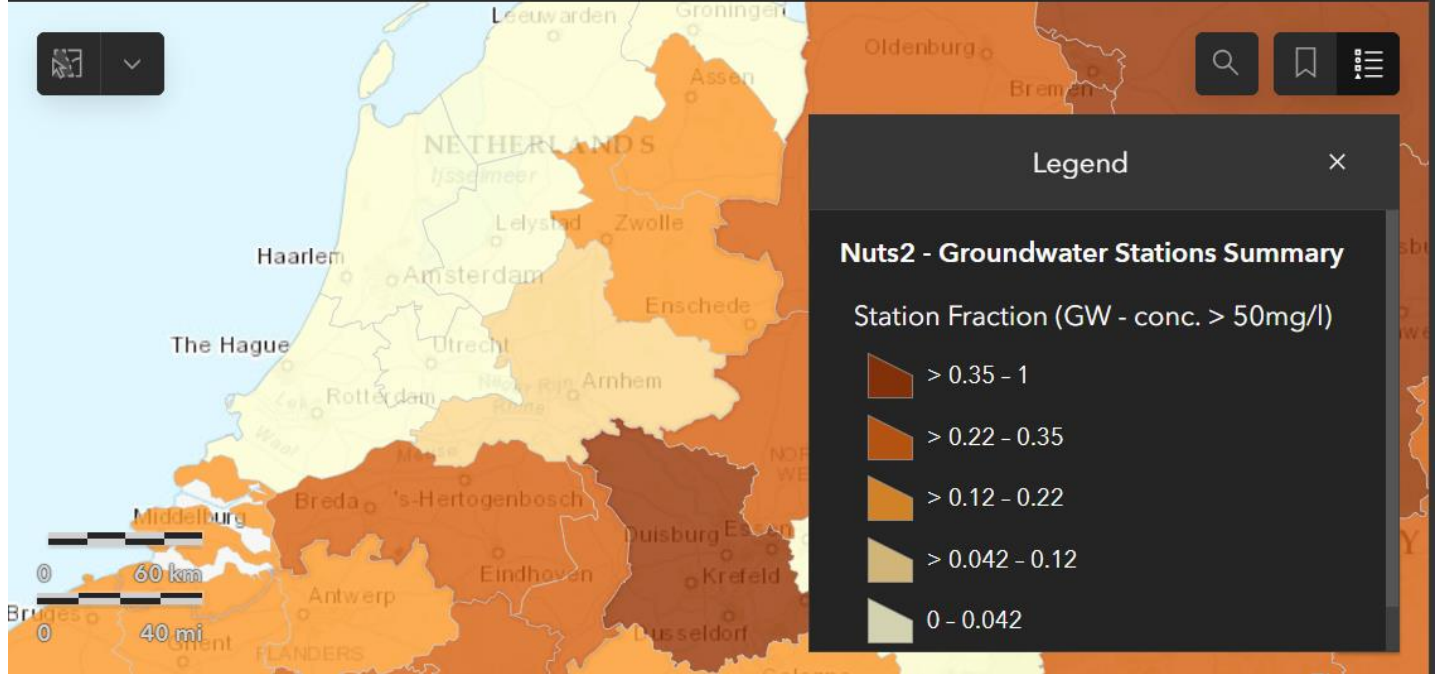
WELKE
GEGEVENS
STUURT
NEDERLAND
NAAR BRUSSEL
VOOR
LANDBOUW-
RAPPORTAGE?

Nutriënten verontreinigde gebieden

Nederland en Brussel niet op één lijn

Groundwater Monitoring Stations Map

HELE GEBIEDEN OVER ÉÉN KAM GESCHOREN

The screenshot displays a web application interface for Boer & Bunder. At the top, there is a navigation bar with the company logo, a dropdown menu, and links for 'Over B&B' and 'Abonnement'. On the right side of the navigation bar, there are flags for the Netherlands, a 'Contact' button, and a 'Login' button. Below the navigation bar is a search bar with the placeholder text 'Zoek op adres, plaats, postcode, GPS of'. To the left of the search bar are icons for 'Filter' and 'Instellingen'. The main area of the interface is a map of Apeldoorn, showing a dense network of streets and buildings. The map is overlaid with a grid of red and blue areas, representing different zones or districts. A legend in the top right corner of the map area shows a red circle next to the text 'NV Gebied' and a red 'X' next to 'NV Gebieden'. The map also includes various icons for navigation and map controls, such as a compass, a scale bar, and a location pin. In the bottom left corner, there are logos for 'DACOM' and 'cropx'. In the bottom right corner, there is a copyright notice for 'OpenStreetMap contributors'.

VERSCHIL IN METINGEN

Brussel kijkt naar grondwater op diepte van 3 – 15 meter op vaste meetpunten (niet direct onder de bouwvoor)

Nederland kijkt naar grondwater op diepte 1 – 2 meter, wel direct onder bouwvoor

WAAR METEN?

1. DIRECT ONDER
BOUWVOOR IN AKKERS?

2. OF VASTE MEETPUTTEN
OP REPRESENTATIEVE
LOCATIES?

- De norm voor nitraat in grondwater is 50 mg NO₃/l. Deze waarde is gebaseerd op de bescherming van drinkwatervoorraden (Bron: Europese Commissie)
- Nitraatrichtlijn geeft enige keuze in meet-opzet

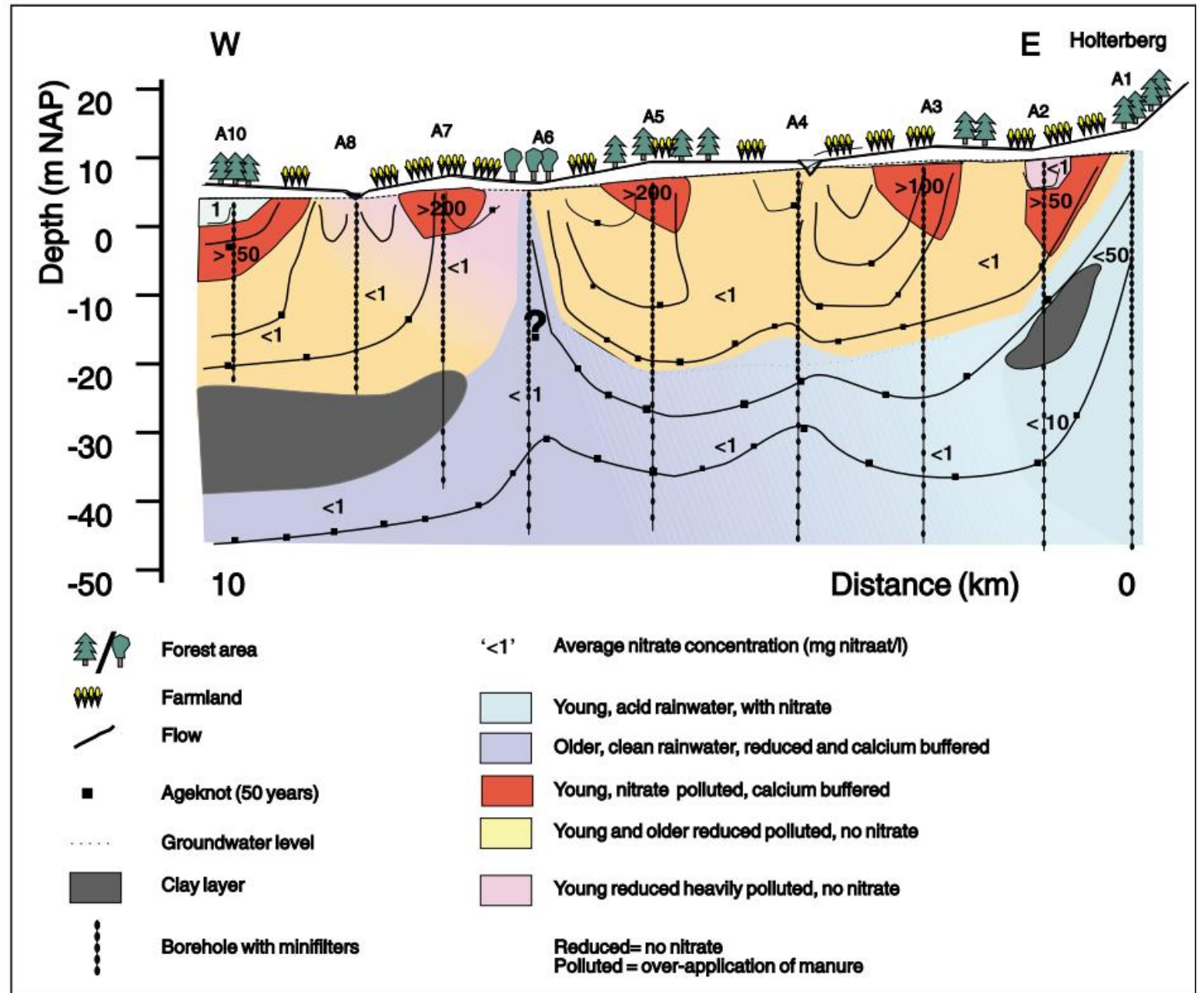
An aerial photograph of a wetland landscape. The terrain is a mosaic of dark brown, textured peat islands and a network of winding, light blue water channels. The channels vary in width and meander across the landscape, creating a complex, organic pattern. The overall color palette is dominated by earthy browns and blues.

WAAR BLIJFT DE
NITRAAT IN HET
GRONDWATER?

'DE SALLAND SECTIE' (1989 – 2002)

Een van de weinige
praktijkproeven op
basis van metingen

Meeste nitraat op
diepte 10 – 15 meter
uit grondwater
verdwenen

- (2008, WUR) Nitraat wordt zowel bij natte, matig natte als droge zandgronden in de bovenste 5 meter van het grondwater afgebroken. De nitraatconcentratie neemt naar verwachting echter alleen af met de diepte als het bemestingsniveau door de jaren heen stabiel is.

CONCLUSIES

Het is een politieke keuze om de hoeveelheid nitraat direct onder de bouwvoor te meten. Dit is de plek waar je de grootste hoeveelheden meet.

Het is ook een politieke keuze om iets dieper te meten (nitraat is deels afgebroken), op representatieve locaties.

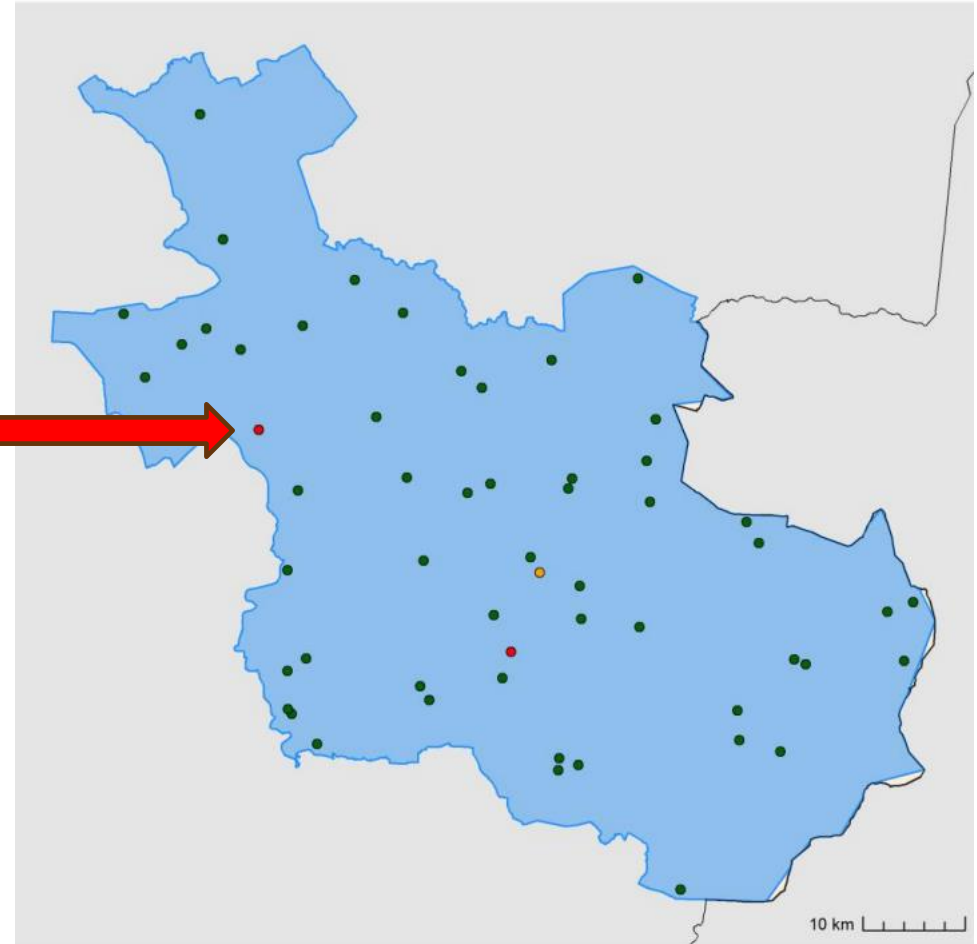
WAT STUURT NEDERLAND
NAAR BRUSSEL VOOR DE
LANDBOUWRAPPORTAGE?

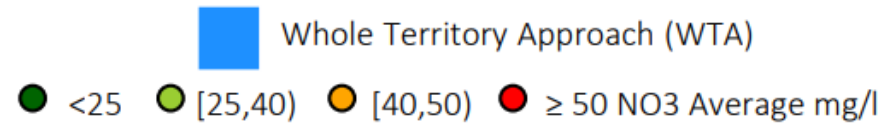
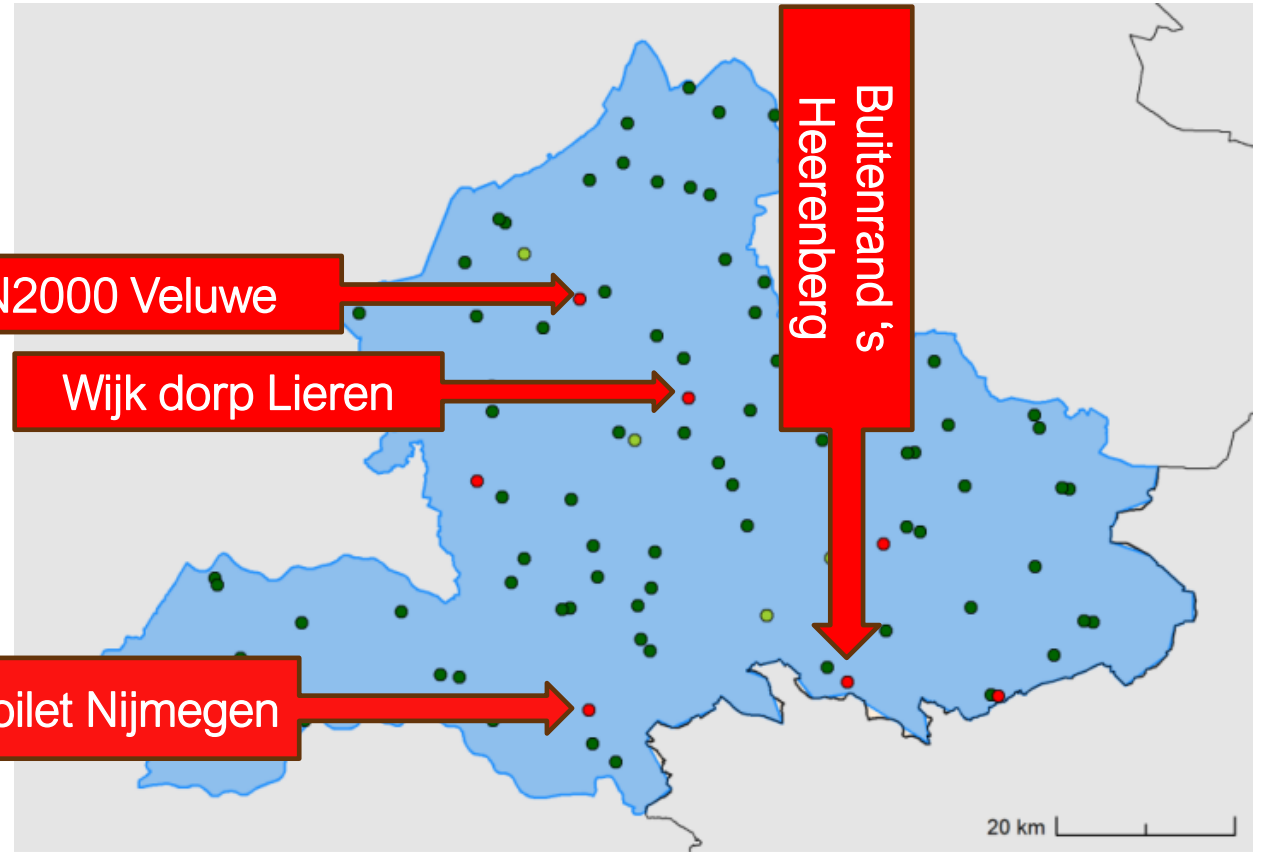
RODE MEETPUTTEN OVERIJSSEL

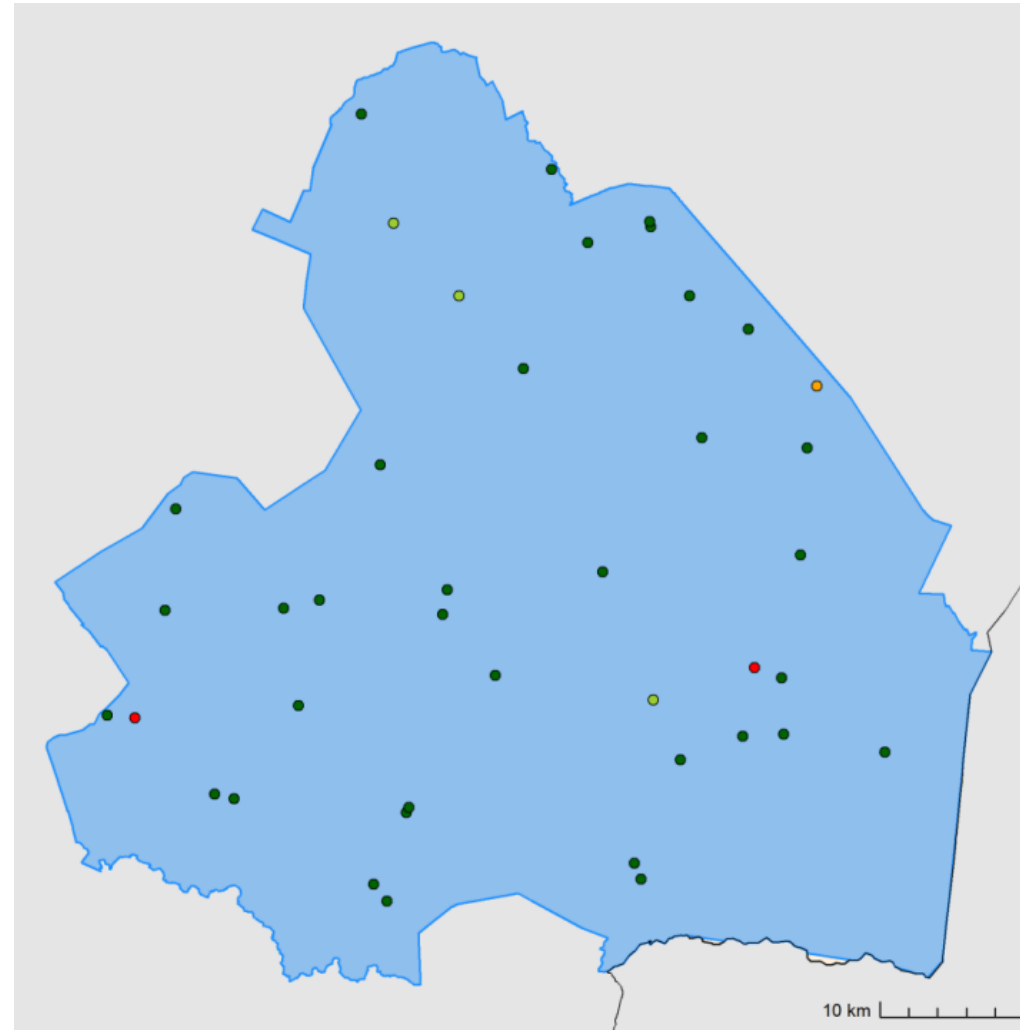
Centrum Zwolle

RODE MEETPUTTEN GELDERLAND

RODE MEETPUTTEN DRENTHE

FEIT: NEDERLAND STUURT
'VERVUILDE' GEGEVENS NAAR
BRUSSEL'

EUROCOMMISSARIS SINKEVICIUS:
"KIES LOCATIES WAAR
LANDBOUW SUBSTANTIEEL
INVLOED HEEFT"

CONCLUSIVE: IN NEDERLAND
BLIJKT GEEN ENKELE OVERHEID
VERANTWOORDELIJK

A wide river flows from the foreground towards the horizon. The sun is low on the left side of the frame, casting a bright orange and yellow glow across the sky and reflecting on the water's surface. The sky transitions from a deep orange near the horizon to a pale blue at the top. In the distance, a line of trees and a few buildings are visible against the sunset. The right bank of the river is covered in dry, brown grass and brush. The overall mood is peaceful and serene.

EINDE